

Bava Metzia (23b)

There was a certain man — **who found pitch in a winepress.** — He came before Rav, and inquired as to the proper course of action. — **[Rav] said to him:** — **Go, take it for yourself,** since it is unidentifiable. — **[Rav] saw that the man was hesitating.** — **[Rav] said to him:** — **Go, give a portion of it to Chiya, my son.**

The Gemara analyzes Rav's ruling:

— **Are we to say that Rav,** who ruled that the pitch is unidentifiable, **holds that the place where an object was lost is not considered an identifying mark?**

The Gemara answers:

— **R' Abba said:** — **It was the ye'ush of the owner that they touched upon to permit it,** — **for [Rav] saw that weeds had grown upon it.**

Bava Metzia (24b)

— **Rav Yehudah was following behind the master, Shmuel,** — **in the market of cereal stores.** — **[Rav Yehudah] said to [Shmuel]:** — **If one found a purse here,** — **what is [the law]?** — **[Shmuel] said to him:** — **These belong to [the finder].**

Rav Yehudah continued:

— **If a Jew comes and gives an identifying mark for it,** — **what is [the law]?**

Shmuel replied:

— **He said to him:** — **He is obligated to return it.**

Rav Yehudah asked:

— **Can both these rulings be true?**

Shmuel replied:

— **He said to [Rav Yehudah]:** — **My second statement goes beyond the letter of the law.**

The Gemara illustrates this with a story:

— **It is like this incident involving Shmuel's father,** — **and he returned them to their owners** — **after a full twelve months of the year had elapsed,** — **going beyond the letter of the law.**

Berachos (58b)

— **Rav said:** — **A dead person is not forgotten from the heart** — **except after twelve months,** — **as it is stated (Tehillim 31:13):** — **"I have become forgotten as the dead from the heart, I have become like a lost vessel."**

הגהות אשר"י (בבא מציעא כג:) - יש לי ללמוד מכאן שאפילו דבר שיש בו סימן אם יש להבחין שכבר זמן מרובה מונח כאן ואיכא למימר שמחמת כן נתייאש הבעלים דהוי שלו.

רש"י (בבא מציעא כד:) - בתר תריסר ירחי שתא מצאם.
ראב"ד (בש"מ שם) - שראה אותם בתחלת השנה וראה אותם שם בסוף השנה ובודאי יאוש היה בהם.
רש"י (ברכות נח:) - סתם כלי לאחר י"ב חדש משתכח מן הלב דיאוש בעלים לאחר י"ב חדש.

תוספות (בבא מציעא כד:) - פירוש הן עצמן החזיר אף על גב דלא היה צריך ליתן רק דמיהם... אבל רש"י פירש שמצאן אחר י"ב חדש שנאבדו קשה דמנלן שיהא בשביל כך למוצא דהאובד אינו מתיאש שסבור שהמוציא יסבור שמקרוב נאבדו ויכריז.

חדושי ר' עקיבא איגר (השמטות) - נראה כוונת דבריהם לחלק בין האי דלעיל גבי כופרא בי מעצרתא כיון דקדחו ביה חלפא דהוי יאוש ובין הכא דלאחר תריסר ירחי שתא לא הוי יאוש, דהחילוק דדוקא בדבר שדרך מתייאשי דקדחו ביה חלפא אם כן המוצא יכיר שזמן מרובה נאבד בזה הבעלים מתייאשים וסוברים שהמוציא לא יכריז דהא יראה דמזמן מרובה נאבד... אבל באבידה דעלמא דאין ניכר בין חדש לישן לא מתייאשו הבעלים דמה שעבר זמן רב ולא הוכרז אולי מקרוב מצאן המוצא ויסבור דמקרוב נאבדו ויכריז. [ועי' שם מה שמקשה על תוס'.]

שלחן ערוך (חושן משפט רסב, ה) - המוצא דבר שמוכיח בו שיש זמן רב שנאבד מבעליו ונתייאשו הבעלים הוא של מוצאו אפילו יש סימן בגופו או במקומו.

סמ"ע (רסב, יב) - דקדק לומר "שנאבד" שאז מסתמא מייאש ממנו לאפוקי אי מצאו במקום המשתמר או טמון באשפה או בחור דאיכא למימר דדרך הינוח או מטמון באשמה. [ועי' פת"ח ד, סק"ח].

שלחן ערוך הרב (ד, יב) - אם ניכר הדבר ששכחיה כגון מעות שהעלו חלודה שניכרין שהן כאן מזמן רב ובודאי שכחו הבעלים אנה הצניעו ונואשו מהן כי אין דעתם סומכת כלל שימצאם אחד ויכריז כיון שהצניען במקום צנוע ומשתמר לפיכך הרי הן של מוצאן אפילו אם יש בהם סימן בכיס. [ועי' תורה האבידה (ד, ד)].

השבת אבידה כהלכה (ה, סק"ב) - שמעתי ממרן הגרי"ש אלישיב שליט"א שגדר זמן רב הוא בכל דבר כפי ענינו (אע"פ שבגמרא קיי"ל שהוא י"ב חודש פשוט שיש הרבה דברים שלא צריכים להגיע לי"ב חודש). ולפי זה גם בדרך הינוח או טמון אם נראה לפי הענין שהיה יאוש בעלים מריבוי הזמן שמונח שם מותר לקחת.

פתחי חושן (ב, סק"ו) - לא נתברר מהו שיעור זמן רב, ונראה שתלוי לפי החפץ כגון מטריה בימות החמה וכיוצא בזה... מהלכה זו משמע שתולים יותר ביאוש מאשר בסיבות אחרות, ולא אמרינן שמא שכח מהחפץ וממילא אין כאן יאוש כלל, שדרך כל אדם לידע מחפציו ולהרגיש באיזה זמן בחסרונו.

לפנים משורת הדין

שלחן ערוך (חושן משפט רנט, ה) - אף על פי שמן הדין במקום שרוב עכו"ם מצויים אפילו נתן ישראל בה סימן אינו חייב להחזיר טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין להחזיר לישראל שנתן בה סימן.
רמ"א - ואם הוא עני ובעל אבידה עשיר אינו צריך לעשות לפנים משורת הדין.

ערוך השלחן (רנט, ז) - מפני מה כופין במציאה על לפנים משורת הדין מפני שאין לו היזק מכיסו [ועי' מנחת יצחק (ח"ה סי' קכא)].

שלחן ערוך הרב (ד, יח) - אבל אינו צריך להכריז ולהודיע [בגליון: כן משמע בגמרא גבי כופרא] אלא אם באו הבעלים מאליהם ותבעו ונתנו סימן מחזיר להם, ואם יודע מעצמו של מי הוא יחזירו לו אף על פי שלא תבע... שהיאוש אינו כהפקר גמור שאינו מתייאש ומפקר מרצונו.

השבת אבידה כהלכה (ה, ה) - אף כשיודע מי בעל האבידה אם יודע שנתייאש הרי אלו שלו, ולפנים משורת הדין יחזיר לו אבידתו. (שם סק"א) - אמר לי הגר"ח קנייבסקי שליט"א שלא ידוע לו מה שיש אומרים בשם החזון איש שאין לעשות לפנים משורת הדין באבידה שאין בו סימן בטענה דמכבשי דרחמנא שהממון יגיע אליו, דזה אינו ולהיפך מוכח בגמרא שיש לעשות לפנים משורת הדין.

תורת האבידה (ג, ב) - אם אינו יודע מעצמו של מי היא וגם לא באו הבעלים ויש באבידה סימן צריך עיון אם צריך להכריז ולהודיע לפנים משורת הדין. [היינו משום דבקיצור פסקי הרא"ש כתב המוצא דבר במקום שרוב כותים מצויין שם אפילו דבר שיש בו סימן הרי זה שלו אלא לפנים משורת הדין יש לו להכריז אלא שאין כופין אותו. ועי' אמרי יוסף (ב, נט) הובא בספר מצות השבה. ועי' פתחי חושן ב, סק"א].